

ביאור עניין ספירת העומר, לג בעומר, ומנהגי ימי העומר

הנהגת ימי הספירה באבילות

יש לנו לעמוד בנקודה ראשונה ביחס הדאורייתא לימים האלו שמביא הרמב"ן שהם כימי חולו של מועד (אמור כד לו) לבין מה שהנהיגו ישראל בימים האלו - שנתקבל בישראל שספירת העומר ימים של אבילות הם שנפטרו תלמידי ר"ע ואינם מן התורה, ועוד שמהימים ההם עברו קרוב לאלף שנה כלומר ממיתת התלמידים עד תחילת הניהוג ולא נזכר שום דבר בש"ס מעין זה והוא פליאה גדולה בתרתי א. מה צורת עקירת הדאורייתא לנהוג בו אבילות ב. וביותר שבכלל צריך להבין בכלל מה עניין אבילות על תלמידי ר"ע שלא הכרנו אותם ואין לנו מושג על תורתם ומה שייך להתאבל על תורה שהיתה יכולה להיות לנו ולא זכינו אליה קודם שנזכה להשלים מה שכבר בידינו.. בעוד שעל ר"ע עצמו אנו לא מתאבלים, ומה חומר האבילות הזו למנוע מאות שנים פו"ר מישראל?

שמחתו של רשב"י ביחס לפסקו מלמות

ועוד נקודה שניה של חידה בניהוג הימים האלו במה שהתפשט מנהג ל"ג בעומר שיום שמחתו של רשב"י שהתחיל במירון ונתפשט לכלל ישראל, והוא משולב עם אותו היום שפסקו תלמידי ר"ע מלמות, וגם בזה יש לעמוד בתרתי א. מה עניין השמחה של רשב"י בכלל לספירת העומר ב. מה שייכות יום שמחתו לזה שפסקו מלמות האם במקרה יצאו שני הימים באותו הזמן? וביותר לפי השיטות שאין הכוונה שתלמידי ר"ע מתו בשנה אחת אלא בכמה שנים בתקופה הזו היה זמן הקטרוג שגרם להם למות והיו פוסקים מלמות בל"ג בעומר א"כ נראה שהוא סגולת היום ואם כן וודאי ששמחתו של רשב"י צריך להיות באותו עניין וצ"ב

ובעיקר מיתת תלמידי ר"ע צ"ב מה חומר העונש שלא נהגו כבוד זב"ז עדי כדי שנגזר עליהם דין מיתה ועוד שלא יתכן דבר כזה בית מדרש שלם של מידות רעות וודאי צריך לומר שהיה עקום בצורת לימודם [לפי גודל מעלתם כתלמידי ר"ע] שהרי וודאי היו גדולים מאוד שלולא כן לא היו אבלים עליהם וא"כ צריך לעמוד על שורש קלקולם שלא נהגו כבוד זב"ז,

מאמר יכולני לפטור את כה"ע מהדין

ועוד בעניינו של רשב"י יש לעמוד על מאמר תמוה שמובא בגמ' (סוכה מה) אמר חזקיה אמר רבי ירמיה משום רבי שמעון בן יוחי: יכול אני לפטור את כל העולם כולו מן הדין מיום שנבראתי עד עתה, ואילמלי אליעזר בני עמי - מיום שנברא העולם ועד עכשיו, ואילמלי יותם בן עוזיהו עמנו - מיום שנברא העולם עד סופו. ע"כ והמאמר הזה תמוה מכמה צדדים א. מה שייך לפטור את העולם מן הדין? וכי הדין נמחק בגלל שיש רשב"י? הרי הדין דין אמת! ועוד מה יש לגזם יכול אני כו' אם יכול - שיפטור, מה עניין ה"כולני" הרי נשמח אם יעשה את זה, וצ"ב

עוד נקודה שלישית שיש לנו לעמוד בכלל עניין הימים האלו - מה עניין הספירה בכלל ולמה אי אפשר לבוא ישר מפסח לשבועות כמו

שנאמר מעיקרא "דרך שלושה ימים" כו' ולעבוד את הקב"ה למה התארך הדרך לחמישים יום? ובזה צריך גם להתבונן מה העבודה המיוחדת של ימים אלו.

עבודת הכלה דישראל בין הקידושין לנישואין

ונפתח לסוגיין ממקור מפורש בדברי הנביאים שהעמידו את ביאור עניין הימים הללו ונעבור לבאר את העבודה המעשית שנהגו ישראל- איתא בנביא בהושע שנאמר לו ע"י הקב"ה "עוד לך אהב אשה אהובת רע ומנאפת - כאהבת ה' את בני ישראל והם פונים אל אלוהים אחרים ואהבי אששי ענבים, - ואכרה לי בחמשה עשר כסף וחומר שעורים ולתך שעורים" (הושע ג א-ב) כלומר שנצטוו לקחת אישה שיש לה שני חלקים, 'אהובת רע' היינו שאהובה על בעלה (רש"י שם) והוא מעלתה, אלא שיש בה ג"כ צד של מנאפת שיכולה לקלקל את הקשרים, והוא משל לישראל שיש בהם שני חלקים אלו, ומבאר הנביא שה'מנאפת' הוא שיש להם נטייה ל'אוהבי אששי ענבים', היינו להגרר אחר התאוות, ואמנם שהאשה אינה מנאפת עדיין שהרי לא נשואה היא, אלא שיש לה צד אפשרות זו, ולכן נלקחה בשני קניינים, נגד האהובת רע ניתן לה חמשה עשר כסף לדמי קידושין, והוא מורה על חשיבותה הגדולה, ונגד חלק המנאפת שבה נתן לה חומר ולתך שעורים, ומבאר רש"י שכלפי לקיחת ישראל במצרים הדברים אמורים היינו שחמשה עשר כסף הוא חמישה עשר בניסן והוא ביציאת מצרים באותות ובמופתים נגד חלק המעלה של ישראל, ועוד קניין שני הוא חומר ולתך שעולים יחד לארבעים וחמש סאין [חומר שלשים ולתך 15] של שעורים¹, ועוד ממשיך "ואומר אליה ימים רבים תשב"י כו' (שם שם א) היינו ימים - שניים, רבים - שלושה, אלו חמישים יום שבין פסח לעצרת, שאז הוא זמן הנסיון לראות אם יכולה להתגבר על נטייתה ל'פונים אל אלוהים אחרים ואהבי אששי ענבים' ואז מוכנה ל'יום חתונתו - זה מתן תורה', והיינו שנתנו ימי הספירה לישראל לעמוד ולתקן את הנטייה של הקלקול כדי שיוכשרו לקבל את התורה וצ"ב מה הקלקול המיוחד שצריך להתנער ממנו לפני מתן תורה עד כדי שגבי זה הקלקול מתאים להם מאכל בהמה במשך מ"ה ימים (עד יום המיוחס שנאמר להם ואתם תהיו לי כו') ועוד חמשה ימים לחכות ולהתכונן ליום מתן תורה,

ויש שמצפים שבימים אלו יהיו בדרגא מרוממת וגבוהה ולפי הנ"ל ההפך הוא הנכון, שהימים הללו הם השתתת עליית האדם מהחומר ומהשעורים דווקא, ויש לנו לעיין במה מתכונן האדם כראוי לצאת מהבהמיות ולהיות מוכשר לדרגת אדם שמקבל את התורה - ואם כי דיברנו שנים קודמות בכמה הבחנות של חלקי עבודה בזה נראה עכשיו להתבונן לפי סדרי הניהוגים שנהגו ישראל דווקא באבילות על תלמידי ר"ע והשמחה בשמחתו של רשב"י.

עניין ספירת העומר כמתאים לזמן זה דווקא²

ובאמת זמן זה מתאים מצד טבעו של עולם לעבודת הספירה כלומר שהרי עוסקים בזמן הזה בקציר כלומר הוא שינוי בצורת עבודת האדם שלעומת מה שהיה בחורף שקוע בתרדמת בנדנד רגליים

² ובאמת יש תיאור נרחב בשיר השירים בהתאמת יציאת מצרים לזמן האביב דווקא "הניצנים נראו בארץ עת הזמיר הגיע כו' קומי לך רעייתי יפתי ולכי לך" עיי"ש

¹ ומפה ראינו לספירת האשכנזים שסופרים 'בעומר' ולא 'לעומר' - שלעומר היינו שעברו כו"כ ימים מקרבן העומר, אבל לפי הנ"ל הרי כל הימים האלו הם בחינת ימי שעורים ולכן בעומר היינו כו"כ ימים בקניין הנעשה בעומר השעורים.

כלומר שהתורה יכולה להיות סם המות כפשוטו ממש ולא שום מליצות וכדו'.

חומר צורת לימוד התורה

ונראה גילוי מפורש בגמרא על חומר עניינים וקלוקולם של תלמידי ר"ע מתוך סיפור שיצא מן הכלל - ללמד על הכלל כולו יצא, ושם נתבאר שר"ע הוא גזר עליהם המיתה - איתא במנחות סח: 'יתיב רבי טרפון וקא קשיא ליה: מה בין קודם לעומר לקודם שתי הלחם? אמר לפניו יהודה בר נחמיה: לא, אם אמרת קודם לעומר שכן לא הותר מכללו אצל הדיוט, תאמר קודם לשתי הלחם שהותר מכללו אצל הדיוט? שתק רבי טרפון, צהבו פניו של רבי יהודה בן נחמיה. אמר לו רבי עקיבא: יהודה, צהבו פניך שהשבת את זקן, תמהני אם תאריך ימים. אמר רבי יהודה ברבי אלעאי: אותו הפרק פרס הפסח היה, כשעליתי לעצרת שאלתי אחריו: יהודה בן נחמיה היכן הוא? ואמרו לי: נפטר והלך לו ע"כ כלומר שר"ט נתקשה בהלכה ויהודה בן נחמיה (לא כתוב רבי כלומר שהיה תלמיד) ענה לו תשובה טובה והשתיק את ר"ט - צהבו פניו של יב"ג, לכאורה אנו היינו אומרים שהוא משמחת התורה שזכה לכוון לאמת - לא כך ראה את זה ר"ע (שאם הוא הוכיחו כנראה שהיה רבו) אלא הבין שיש פה שמחת הניצוח שהשיב את הזקן וע"ז אמר תמהני אם תאריך ימים דהיינו שר"ע אפילו לא ראה דרך לתקן את תלמידו אלא הבין שהוא קלוקל שרשי שסופו מיתה, והנה לנו דברי ריב"א שהיה מתלמידיו האחרונים של ר"ע שהעיד שבאמת מת בין פסח לעצרת כלומר שהזמן הזה הוא שבדוק את הלומדים האם הלימוד הוא להגדיל תורה או ח"ו להגדיל את עצמו וכך הופך את התורה לסם המות כמו"ש ודאשתמש בתגא חלף היינו שיש בתורה את החומר של השימוש לצורך הגדלת עצמו וזה הסכנה העצומה שבדבר.

וכמובן שהדבר היה לפי רום מעלתם של תלמידי ר"ע אבל נראה להציע פשוט שר"ע העמיד דרך חדשה בלימוד התורה שהיה דורש על כל קוץ וקוץ תילי תילים של הלכות (מנחות כט:) ובאמת התלמידים שלו היו חריפים בדרשות כמו"ש במעשה הנ"ל אלא שהיה איזשהו שורש פורה ראש באופי לימודם מעיקרא וכמה שגדלו בתורה כך גדל השורש הזה יותר ויותר והוא הסיבה שלא נהגו כבוד זה בזה [ולא מידות רעות בעלמא] כלומר שנגשו לתורה בתור הגדלת העצמיות שלהם ולא בתור הכפיפות המוחלטת שבאים אנו לגלות ולחפש את עשיית רצונו והוא ממש הפך הנעשה ונשמע, והוא סיבת מיתתם.

ביאור עניין ניהוג האבילות

ולפ"ז יתבאר שאין הכוונה שאנו אבילים על תורתם של תלמידי ר"ע שנעלמה ממנו, אלא על המציאות הזו שהיה בישראל את החיבור הלא נכון לתורה, ומכיוון שאנו לא נקיים ממנו, הרי שאנו אבילים על מציאות זו של החיבור הקלוקל הזה לתורה, והוא ממש בחינת הסור מרע שמעמידים בהכנה לקבלת התורה, שנראה את המשמעות העצומה והחומר הרב בדברי תורה איך צריכים לגשת אליהם בהכנה הנכונה, כבאים לקבל את דבר האלוקים ולהיות טפלים לתורה ולא ח"ו שהתורה תגדל את העצמיות שלנו.

וזה מבאר את ההכנה הרבתי שאין לעבור מפסח לשבועות ישר, שהרי צריך לראות איך האדם עומד לקבל את התורה, שלא יעזור שהקב"ה יתן תורה ואנו נשאר באותם תפיסות שיצאנו ממצרים, אלא יש לנו לעשות ההכנה הראויה שלא תהפך ח"ו לסם המות.

א"כ רוצים אנו להבין הניגודיות של התורה שיש בה את הסכנה שתגרום לאדם לכבד את עצמו וישייך את התורה ומעלותיה אליו וזה סם המות,⁵ או שרצונו שתתברר התורה כדבעי, וזה אמנם דבר דק

סביב האח והתכרבלות בביתו מפני הקור הגדול שבחוץ - בא זמן הקיץ בקציר ומפריח את האדם בפעילות חוצה לו בסדרי השדה והוא באמת בזמן שהכל פורח בחוץ והעולם ג"כ מתעורר משינת חורף עמוקה, ונפתחים תנאי החיים והקיום לפרוח, וכן יוצאים הפירות של 'שהחינו' בברכת החיים כשרואים איך יוצא וגודל כל מה שכנס בחורף - לפריחת הקיץ, ואז זחה עליו דעת האדם לראות איך הוא עצמו ג"כ פורח בחיים, ולא רק יושב בצילו של התנור עם הגמרא בביתו עם כוס תה... אלא עכשיו הזמן לפרוץ ולעשות לפי סדר טבעו של עולם, ופה דווקא נמצא הפיכת ישראל לכלה שלומר שניתן במקום הזה להראות שכולה שייכת לקב"ה שכל הכוחות מנותבים למקום זה, וזה הספירה שסופרים למתן תורה, והוא פשוטו של מאמר חז"ל עה"פ "שבע שבתות תמימות תהייתה" - אמתי הם תמימות - בזמן שישראל עושים רצונו של מקום, (ויק"ד כ"ח ג), וידוע שעד"ז נשתברו הרבה קולמוסים מה שייך עושים רצש"מ לתמימות? ונראה פשט המאמר שהחילוק בספירה נמדד בין אחד לשני רק בעניין התמימות והגם שכולם מונים ותו לא והעניין מיושב בקושיא אחרת שהרי בתורה לא נזכר שקוראים לשבוע שבת חוץ מפרשיית ספירת העומר "שבת שבתות תמימות תהייתה" והבינו מזה חז"ל שספירת הימים הוא בצורה כזו שכל השבוע נאסף סביב השבת ולכן קוראים לכל השבוע 'שבת' והעניין הוא שנאספים ימי החול עם השבת כלומר לאסוף את החיי שעה סביב החיי עולם וזה נעשה ע"י עשיית רצונו של מקום, שמכוונים את הימים להספר סביב תכלית השבת, כלומר שלוקחים את הששת ימים תעשה מלאכתך בכל הכוחות הפועלים בהם - סביב היום השביעי שבת לה' אלוך, וכשנעשה בכפילות של שבע שבתות אז אפשר לבוא לחמישים של מתן תורה, והרחבנו שנים קודמות איך למדו ישראל באותו הזמן בשבעת התחנות שקדמו להר סיני שכל כוחות החיים יונקים את מציאותם ואיכותם מקרבת ה' וכמו שנתגלה להם במחיה וכלכלה, וכן במים שמקורם בחורב³ וכך מתרוממים ומומתקים החיים הללו בטיפול נכון, בחלק ה'מנאפת', ואמת שגדר זה של 'אהבת רע ומנאפת' זה לא חידוש אלא זה מציאות האדם בצורה הבסיסית שלו שיש בו טעם אהבה אחוה וריעות שיכול להיות שייך לסדר העליון אבל יש בו גם את הצד השני ג"כ, ולכן בתחילת הקיץ של גידול הענבים יש לאסוף את רצונות החיים הטבעיים סביב הקב"ה בספירת העומר,

סיבת מיתת תלמידי ר"ע

ונראה באמת בדרך העבודה שהעמידו ישראל⁴ נקודה יותר עמוקה בהכנת ישראל למתן תורה בגישה נכונה לתורה דווקא - שלכאורה אין ספק בדבר שהנושא בכל הנהגת האבילות הוא הנהגת ימי העומר שהוא המועד החופף על הניהוגים הללו שנהגו ישראל כציבור בספירת העומר בזה שאין נושאים נשים בספירה וכן לא להסתפר וכן מצד שמחת תלמידי ר"ע האחרונים, והיינו שהכל תלמידי ר"ע הראשונים באבילות והאחרונים בשמחה שפסקו מלמות וכן רשב"י עצמו שהיה מתלמידי האחרונים, ואפשר לפתוח בחומר מיתת תלמידי ר"ע בגמרא מפורשת ביומא (עב) 'אמר רבי יהושע בן לוי: מאי דכתיב "וזאת התורה אשר שם משה", זכה - נעשית לו סם חיים, לא זכה - נעשית לו סם מיתה.' כלומר שיש בתורה את האפשרות להיות סם המות ויש שחושבים שזה מתאים לדרשות של משגיחים אבל למעשה וודאי העיקר ללמוד תורה וכמה שיותר.. ולזה באים תלמידי ר"ע שהיו וודאי צדיקים עליונים וטופחים על פניו שהנה העדיף הקב"ה שיהיה העולם שמם - שהוא דבר נורא - ויִדְקָה כל עולם התורה, על פני שיעמידו את התורה בצורה עקומה של סם המות.

³ שיעור שנכתב שנים קודמות

⁴ יש שהעמידו את עבודת הספירה בסדרים אחרים כמו מ"ח קניינים שהתורה נקנית בהם וכדו' וק"ק שהרי חלק גדול מהקניינים הם רק בתורה עצמה - בשמיעת האוזן, בעריכת שפתיים, במקרא, כו' ואנו מדברים על ההכנה לקבל את התורה לפני שהיא נמצאת, כמו דור הראשון, וע"כ נראה שהוא משהו שרשי יותר בגישה הנכונה לתורה

⁵ ומקום נפלא להתבונן בזה למעשה וגם לעבוד ע"ז - בניצוח שלו על השני בד"ת אם חפץ בלהט הויכוח להעמיד את שלו כי זה שלו או כי חפץ לברר את דברי התורה ומתבררת נקודה זו מתי שחש שהשני צודק האם יודע מיד לחזור בו או שמנסה להעמיד את כבודו

שצריך להזהר ממנו אלא שוודאי אסור להלך על חבל דק בדבר זה, וצ"ל שהוא באמת דבר עבה כקורת בית הבד שהרי הוא שורש שונה בעצם בצורה של הכניסה לת"ת, וודאי שתלמידי ר"ע לא היו קטלה קניא, אלא שהיה בהם הנפילה בעצם - והלך והתרחב עם גדילתם בתורה, ויבואר.

פתיחה לעניין ל"ג בעומר

שאל אותי חכם אחד מה יהיה אם יתעלם לגמרי מל"ג בעומר⁶ האם חיסר מצוה או עניין שהרי לא חיסר כלום מהדין, והאמת שיש פה איזה דבר פלא שהרי מנהג האבילות ג"כ לא מוזכר בש"ס ובכ"א קל לקבלו (אמנם באמת ל"ג בעומר מאוחר יותר) וכנראה שיותר קל אצל אחינו המדקדקים לקבל את ניהוגי האבילות מניהוגי שמחה.. שלשמחה צריך לראות מה זו עושה (קהלת ב ב) אבל באבילות "בכל עצב יהיה מותר" (משלי יד כג) שנראה לעניין להרבות בזה.. ובכן אמרתי לו שוודאי שלא חסר קיום דין, ואפילו מנהג שמחייב אין פה שלא נפסק בשו"ע והוא מנהג מאוחר שנהגו אותו במירון אבל אמרתי לו שאין לנו זמן אחר שמויחד להוקיר ולהעריך ואפילו לשורר על חכמי התורה - ומתי נקיים את הנאמר "ואהבת את ה' אלוך" לרבות ת"ח, וכמו שאומר המהרי"ל ששמעון העמסוני גם לא פירש ב"ואהבת את ה' אלוך" ודָרְשׁוּ לרבות ת"ח, רק ביראה חשש ופירש, שהרי אהבה כתוב קודם לכן, ויש עוד ראשונים שכתבו כן.

ביאור המאמר התמוה - את פני האדון דא רשב"י

ומלתא אגב אורחא קמ"ל בעניין המאמר המפורסם את פני האדון דא רשב"י (זוה"ק שמות לח) שעליו יצא הקצף מהיעב"ץ במטפחות ספרים להוכיח שהרעיא מהימנא שלטו בו ידים זרות ח"ו והגם שיצאו נגדו חכמי ישראל אבל בד"ז יפה צעק מה שייך לאמר על רשב"י פני האדון ח"ו ישתקע הדבר ולא יאמר זה וכל הדומה לזה, אלא נראה הביאור בכוונת המאמר לדרוש את ה'את' כמו שדרשו באהבה ויראה שהוא לרבות תלמידי חכמים, והוא מקור נפתח להלכה שחייב להקביל פני רבו ברגל, ושמחתי שראיתי אח"כ שכיוונתי לכמה גדולים (ר' ראובן מרגליות ועוד), היינו שיש פה יחס לקבלת פני שכינה כעין המאמר 'מורא רבך כמורא שמים' והוא מצד שהת"ח נותנים בהתקרבות אליהם את השייכות לכבוד של הקב"ה, וכן ברשב"י ההתקרבות אליו נותנת את הערך והמושגים להרבות כבוד שמים, וכך מתגלה השייכות וההתגלות של השלימות שהקב"ה נותן לבנ"א בבחי' 'מגדלתו ומרוממותו על כל המעשים' (אבות פרק ו ב) וכן רואים את המעלה בדביקות לקב"ה, וזה מצות לדבקה בו ע"י שדבקים בת"ח, והת"ח במי נדבקים? בקב"ה! והוא ע"י התורה, וכל הציבור ע"י שרואים את השייכות של הת"ח וכך משתייכים ג"כ למעלה הזו (כמו שביאר הרמח"ל שיש לדבקה בו כפשוטו) ועליהם נאמר שהרוצה לנסך נסכים בזמן הזה ימלא גרנותיהם של ת"ח יין, והיינו שהתקרבות היא לת"ח, ואין לנו להפסיד את הערך והרוממות שיש בכלל ישראל לשמחת הת"ח שהעמידו את גילויי התורה העליונים יותר, והוא אשר אמרתי לחכם הנ"ל שהיחס הזה וההתקרבות הזו לא מצויה בינינו, והיא דרשה מפורשת ואם יש הזדמנות שבאים לפרש את הדבר הזה כלפי הפעולה של ספירת העומר וודאי שדבר מבורך הוא, ועדיין יש לעמוד על עומק הקשר והביאור בין ההצטרפות לשמחתו של רשב"י לימי הספירה וכן את זה שמנגדים את תלמידי ר"ע שמתו - עם גילויי תורתו של רשב"י.

הערה והזהרה בעניין ל"ג בעומר

ולפני שבאים אנו לערוך את הל"ג בעומר עצמו - נראה להקדים הערה במנהג העולם שנהגו לעלות לרשב"י וכיו"ב ובא המנהג בדרך של פשטות ותמימות של ג'דול בקרבן קדוש ישראל' שכלל ישראל

מחזיק שייכות עם רשב"י ושמחים ומכבדים ושרים ע"ז, והיא שמחה עממית פשוטה שעם ישראל שמח שיש להם את החיבור העצום לתורה ולסודותיה, כל זה טוב עד שנכנס יד הלטאים באמצע ואז הפך הכל להיות סכנת נפשות, אמנם דברים פשוטים הם אבל בכ"א צריך להזהר עליהם, והעניין שכל זמן שיש אנשים שאומרים כל מיני דברים לא מבוארים כל צרכם בתמימות ופשיטות אין בזה פגם, שהרי כל ההתקרבות שלהם לדברים היא פשוטה וראשונית יותר, אבל דווקא החינוך הישיבתי שמרגיל אנשים לנתח וללמוד כל דבר כמו סוגיות עם הגדרות מדויקות ולומד'ת - אז עולים הנושאים בחדות ומגבבים חלקי מאמרים ושמועות ודינים 'מה הכוונה בדיוק' ו'מה עושים עכשיו' ו'מה הגדר בתפיסה הזו' וכדו' ומתוך זה באים לסכנת נפשות גדולה מאוד, ואפשר לבוא לדברים החמורים ביותר בעניין ההשפעות שמקבלים מהצדיק וכו' וכמו שהזהיר אבי הישיבות הגר"ח מוולאזין (בנפה"ח שע"ג פ"ט) שהמשתעבד לנביא ולבעל רוח הקודש לקבל שפע מעניינו וכדו' זהו ע"מ ממש והוא לא יעלה על הדעת, וכשבאים בכל מיני דברים שלא ברור כ"כ מה הכוונה בהם ובדיבורים בעלמא בלי להתעמק אין בזה הפסד, אבל כשבאים לנתח את זה בלומד'ת אז מתחילים הסכנות.

לעומת זאת הפשטות שמעמידה את אשירינו ומה טוב חלקינו בהילולא דבר יוחאי היא נכונה וטובה, ואין לנסות להכניס הגדרות וחילוקים באמצע, ואם לא מצליחים עדיף להתרחק טובא מהעניין שלא להשתמש בהגדרות קלוטות מכל מיני דרשנים שלא יודעים מה מדברים, והופך להיות הכל ממש כמו חבורת מצות שהכל מדויק, והוא סכנת נפשות, ולא זאת אף זאת שבאים לחקור את האנשים שבאים בפשיטות מה הכוונה פה ומה העניין במעשה הזה כו' ומקלקלים את כל העבודה ועושה להם ג"כ נזק וצריך להזהר.

ואין צריך למודעי שישראל מוזהרים על ע"ז וכל מיני אבזריה ו"מי פתי יסור הנה" (משלי ט ד) אפילו בספק דורש אל המתים לא יכנס, אפילו שבפשטות מצד הגמרא והפוסקים נראה שאין חשש לבקש מהחכם וכמו שהוזכר במ"ב בהלכות ת"ב, אבל בתקפ"א אומר שיבקש מהקב"ה בזכות הצדיק, והמהרי"ל החמיר בזה שלא ישים פניו ומגמתו אל הצדיק, והחמירו עלינו גם מלבקש מהצדיק שיתפלל ונראה שהוא מצד החשש שיבואו לרצות את רשב"י ולעשות עסק שלם של מה שהוא יעשה ויקבל כו' כו' שזה כבר יותר קרוב לדורש אל המתים רח"ל, ויד כל מיני פירסומאים באמצע בכל מיני חידושים וחידושי חידושים.. ולמה צריך אחרי שבוטל יצר ע"ז לגרות יצה"ר בנפשיה ח"ו, ועדיף להתרחק מהעניינים הללו טובא וללכת בדרך הקדושה והמסורה בלי קוּוּטְשִׁים, והאנשים שפוגשים פעם ראשונה את מושגי השכינה וצדיקים בהילולת רשב"י ומתחילים להסתבך עם זה עדיף שישארו בבית ולא יעשו תורות על רגל אחת, - נחזור לעניינו המקורי.

אולי הוספת המנהג דל"ג בעומר בדורות האחרונים קשור לזה - שבדורות הראשונים אחזו את חומר הספירה לפי הביקורת לגישה הנכונה לת"ת, שלזה באים תלמידי ר"ע להעמיד איך לשלול את הצורה המקולקלת, בבחינת סור מרע, ולעומתם בדורות האחרונים שהרגישו שצריך להעמיד את השייכות לקרבה בצורה נכונה - להיות קרבים ודבקים לקב"ה - ועם התפשטותה של חכמת האמת בישראל כך התרבתה צורת ביקוש השייכות שמתגלה בשלימות פנימיות התורה בחינת העשה טוב, ונעמד עניין הל"ג בעומר יום שמחתו של רשב"י - כניהוג הקשור לימי ספירת העומר.

ביאור המאמר יכול אני לפטור את כל העולם כולו מן הדין

ונראה לפתוח את הסוגיא במה שהקשנו לעיל מה שייך שרשב"י יכול לפטור את העולם כולו מן הדין ונראה לבאר מהגמרא (שבת לג)

⁶ חוץ מזה שלא יאמר תחנון על שפסקו תלמידי ר"ע מלמות - אבל מתעלם לגמרי משמחתו של רשב"י

שמתארת את יציאת רשב"י ובנו מהמערה שכשיצאו ראשונה כל מקום שנתנו עיניהם מיד נשרף מחומר הדין שהעמידו בתביעת - 'מניחים חיי עולם ועוסקין בחיי שעה'? ולא צדקו בתביעתם שהרי אמר להם הקב"ה להחריב עולמי יצאתם? חזרו למערכתכם, והיה עונש שהרי היו שם י"ב חודש ואח"כ יצאו שהבינו שלא גרע ממשפט רשעים בגיהנום, וביציאה שניה וכל מקום שהיה ר"א מכה היה ר"ש מרפא, ונאמר בגמ' שם שאמר לבנו **'דיו לעולם אני ואתה'** הנה לנו מקור להבנה מה עניין שדי לכל העולם את רשב"י ובנו, ועוד נאמר שם שראו זקן שהולך עם שני הדסים ושאלוהו מה העניין וענה שהוא נגד זכור ושומר - יתיב דעתיהו, וצ"ב מה הרגיע אותם המעשה הזה, והנראה שהתפעל רשב"י איך יש לאנשים את החיבור של עולם החושי לעולם התורה, וזה מה שעודד את רשב"י שיש בעולם את השבת שמפגישה אצל האנשים את החיי שעה וחיי עולם ונתיישרה דעתם, ולזה אמר שם לבנו **'דיו לעולם אני ואתה'** כלומר שאחרי שהבנו שיש את החלק שהבנ"א מתחברים ממקומם לדברים העליונים יותר הרי שאני ואתה נהיה נקודת החיבור הזו לבנ"א - לחיי עולם, וזה הפשט בגמרא בסוכה, שאין הכוונה לפטור את העולם מדין העברות שע"ז נאמר **"כי אתה תשלם לאיש כמעשהו"** (תהילים סב יג), אלא הכוונה לדין הנורא ולתביעה הגדולה של **"מי יודע עוז אפיך וכיראתך עברתך"** (תהילים צ יא עיי"ש) שיש תביעה עצומה על הבנ"א להעמיד את העולם כראוי ולתקנו, והוא הדין החמור ביותר של 'מניחים חיי עולם ועוסקים בחיי שעה' - של המחיה והכלכלה בתיקון החברה וכו' והאדם מטולטל כל הזמן בשפלויות הללו לפי חושי וכוונותיו להתעורר בחיי שעה ותורה מה תהא עליה? ועל דין זה שרפו את החיי שעה, ואח"כ כשיצאו פעם שניה מהמערה הוכרע 'דיו לעולם אני ואתה' היינו שאנו יכולים להעמיד את כל התוכן והפנימיות של העולם ושאר האנשים יהיה להם את השייכות בבחינת 'כל העולם לא נברא אלא לצוות לזה' (ברכות ה) שעל ידינו העולם כולו מקבל את משמעות החיי עולם, והוא הדין הנושא המרכזי בעולם לראות איך החיי שעה יתרוממו לפגוש את החיי עולם, ולזה אמר לבנו שאנו שנמצאים בעולם הזה באופי של חיי עולם, וכמו שכתוב בזה"ק שרשב"י וחבורתו היו נקראים ע"י התנאים האחרים ש'כל מילייכו בגילוייה' היינו שאתם חיים את כל הפנימיות והסוד של העולם בגילוי כלומר שהחיצוניות הנראית מאירה מהפנימיות המקיימת.

החיבור לרשב"י כה"ת להבנה חיבור החיי שעה לחיי עולם

והיינו שוודאי רשב"י ובנו לא יותר ממשנה רבינו ועוד רבים - אלא שיש להם את הנקודה המיוחדת הזו שיכולים להעמיד את שאר העולם בחיבור לחיי עולם, וזה הכוונה בפיט' נעשה אדם נאמר בעבורך היינו שהמציאות העילאית של החיים תתגלה דרכם לשאר באי עולם, וזה בחינת גילוי סודות התורה, כלומר שמתעלה העולם הזה מסדרי הגבולים שלו, ומתגלה במעשה בראשית ומרכבה לראות איך התורה מגלה שהכל ברא לכבודו כלומר שהחיצוניות של התורה היא רק לקיים את הציוויים בבחינת תפקיד העבד, וגילוי הפנימיות היא להתרומם לתפקיד האשה שהיחס שלה עם בעלה היא בהבנת כל התהליך והתכלית שלו איך שמבואר שהם החיים וזהו 'יום חתונתו' - זה מתן תורה, שבו התפרשה המציאות כולה כמתשוקקת ושייכת לקשר עם הקב"ה, וכן איתא בקדמונים בביאור הפסוק **"כל הנקרא בשמי ולכבודי בראתיו יצרתיו אף עשיתיו"** (ישעיהו מג ז) שבלימוד התורה לומדים במקרא משנה ותלמוד לפי עולמות עשייה יצירה ובריאה שהכל לכבודו, אבל יש ללמוד הכל באצילות בבחינת כל הנקרא בשמי וזה פנימיות התורה איך כל הבריאה כולה לגלות את שמו של הקב"ה (כמו שהאריך הרמב"ן בהקדמת החומש שכל התורה שמותיו של הקב"ה

וכן הרבה בקדמונים), וזה מקור המציאות וחיותה, ולכן המציאות שייכת בעצם לקשר הזה, והתורה היא המגלה את זה, ואנו לא יודעים את פנימיות התורה אבל יודעים את השורש למה עומד, וכן איתא בחז"ל על הסיבה שנברא העולם בעשר מאמרות - **'ליתן שכר טוב לצדיקים שמקיימים את העולם שנברא בעשרה מאמרות'** (אבות ה) היינו שזה מה שפנימיות התורה מלמדת בע"ס, שהעיסוק איננו בלשזור ציונים שזה רק התחלה - אלא עיקר העיסוק הוא לקיים את העולם, וזה יסוד כל המציאות וכוחות החיים, וכך אוספים את השעורים וחלקי הפחיתות של החיים - לשייכם למקומם, אבל לזה צריך שהעולם יראה את צורת החיים של החיי שעה כמתשוקקת לחיבור בחיי עולם ולראות את ה'אני ובני' בשורש לגילוי הזה וכמה שיתאחדו בהם הרי שניצולים מהדין החמור הנ"ל, היינו שלא לראות את הצדיק כמופקע מהעולם שלנו אלא אדרבא להפך לראות את האנשים האלו שמייצגים את מקור הטוב והשפע שכדאי להתחבר אליו - לחיות את ה'כגון דין בר נש' וכך יזכו, אבל אם יאמרו **'לית דין בר נש'** הרי שמתנתקים מרשב"י ובעקבות זה גם מהגילוי הפנימי של העולם, ולכן עניין ה'יכולני לפטור את כל העולם מן הדין' תלוי בנו לפי הראייה שלנו את מקום הצדיקים בעולם, וזה בקשת רשב"י שלא להפקיע אותו מסדר העולם כדי שנוכל להתחבר לחיי עולם, ומתאים דווקא לרשב"י שעסק בפנימיות התורה שמכיוון שעוסקת בתרגום העולם כשמותיו של הקב"ה ובאמת בזה יש פחות מקום סכנה שכשהאדם רואה שעוסק הוא בגילוי שמו של הקב"ה פחות יש נפילה כתלמיד ר"ע שינסע את התורה לענייניו.

עבודת הספירה

וזה הרי עיקר עבודת הספירה להבין את העולם שמהותו 'הוא היום לעשותם ומחר לקבל שכרם' ומתוך זה מקבלים את התורה וחפצים לעשות אותה כלומר שהופכים את החיי שעה לעניין היום לעשותם שהוא מרכז הפרוודור להוביל לחיי עולם כלומר מתוך התפיסה שהחיים נמנים לגילוי החיי עולם - זה נותן את ההבנה הנכונה של החיי שעה ונראה לפי זה נקודה עמוקה יותר בשלימות המניין בחיבור לצורת החכמים המתוקנת,

עניין השלימות בעבודת האדם

ישראל הרי עוסקים בתורה ומצוות ומכח זה מגדירים עצמם כמבקשי השלימות, וכלשונו של הרמח"ל על הפסוק **"מה ה' שואל ממך"** כו' (דברים יב) **"כאן כלל כל חלקי השלימות"**, אלא שיש בזה בעיה, שהרי עצם זה שהאדם הוא 'נברא' מורה שאיננו שלם, וגם ולא יכול להיות שלם, שהרי שלם נמדד תמיד ביחס לאחר ותמיד יהיה האדם חסר ביחס לשלימותו של הקב"ה השלם בכל מיני שלימות (כלשון הרמח"ל בדרך ה') כלומר שהוא השלם האמיתי, וא"כ יוצא שהמחשבה של האדם להיות ה'אדם השלם' הכוונה לשלימות יחסית ולא לשלימות בעצם, וזה עצמו גילוי החסרון של האדם, שהשלימות והחסרון מגדירים זא"ז⁷, ואם כן צריך להגדיר מחדש את בקשת שלימותו של האדם והגם שמצאנו בהרבה ספרים שהעניין שהאדם משתלם אין זה מדויק אלא העניין הוא ששלימות האדם תהיה רק עד כמה שהוא ישתייך לשלימות הבורא ואז יש לו שייכות לשלימות המוחלטת בעצם, וכן באמת מבאר הגר"א שכל פעולת התורה ומצוות באדם גדרו הוא שאינו עושה אלא ההכנה כלומר שמעמיד עצמו כמה שיכול להיות שייך לקב"ה וזה פעולת ההכנה ואז שהקב"ה מצידו מקרבו הרי שמשתייך לשלימות אלא שהם הדרכים שקבע הקב"ה שיתקרבו אליו ולשלימותו, ונבאר את זה מיסוד מעמד הר סיני שאז נקראו ישראל כלה וידוע ששבח הכלה הוא שלית לה מגרמא כלום,

שאצלם - ולעומת זאת כשהשלימות המבוקשת היא השלימות האלוקית כמו שיבאר הרי שכל אדם שזכה להאיר משוה מהשלימות הזו הוא פתח לשאר האנשים להשתייך אליה ולכן מי שמרכז להתדבק בשלימות האלוקית מכבד כל אחד שמאיר אותה כל בגילויי הגוונים לפי הידעותיהם שונות.

⁷ ומבואר לפי נקודת עומק ב'לא נהגו כבוד זה בזה' - שלא צריך להעמיד את תלמידי ר"ע שעשו בילדות לכבוד עצמם שהרי היו חכמים מחוכמים, אלא שהאדם החושב ומרכז כל הזמן בעניין השלימות העצמית הרי שהוא מודד תמיד את כל המציאות שלו והסובבים אותו ביחס כמה שהם שייכים לשלימות שהוא מבקש ובוהו הוא מרכז, וכמה שהסובבים יהיו יותר שלמים שמקרינים עליו את החיסרון הרי שיתעלם מהשלימות

וכן מוגדר בתורה מעמד הר סיני "לבעבור תהיה יראתו על פניכם לבלתי תחטאו היינו שהמטרה היתה להעמיד את ישראל ביראה ויראה עניינה להראות את הביטול המוחלט של הכל כלפי הקב"ה וכמו שמגדיר הזוה"ק (הקדמה בראשית יב ע"י"ש) במצוות היראה "דאיהו רב ושליט עקרא ושרשא דכל עלמין וכלא קמיה כלא חשיבין" ויש לשאול האם מתאים להעמיד את הכלה שאין לה כלום ומה שבח יש בזה - אלא וודאי שמבואר בצורה אחרת שהעניין הוא להורות שכל מושגי ושליומיות הכלה יעמדו בשילוב מה שהביאה איתה לעמוד לשרות הבעל כלומר שכל מה שהכנינה הכלה הוא לשמש את החתן ולהוציא עניינו לפועל בכשרון רב ואם לא מעמידה את החיים מה יצא מכל הכשרונות שלה והיינו שהחתן נותן משמעות לכל הקניינים וההשגים של הכלה ע"י שמעמידה עצמה בשלימות אליו וכעין שמצאנו בגמ' (ע"ז לט. ע"י"ש) שנשאת לת"ח קושרת לו קשר של תפילין, נשאת למוכס קושרת לו קשר של מוכסין, היינו שאת נסיון לעשות קשר זה החלק שלה רק מעמידה את כשרונותיה להוציא ולהעמיד את עניינו וכך נעמדים כל סדרים נכון במשמעות פנימית עמוקה שמתקשרת עם הקב"ה והתכלית וזה מעלת הכלה שמעמידה עצמה שלית לה מגרמה כלום כלומר שכל ההובלה נותנת לבעל ודווקא נקודה זו מעמידה שכל החסרון של הנבראים עומד להשתלם בקשר עם הקב"ה.

חסרון האדם כה"ת לשלימות - בדביקות

וא"כ יוצא שחסרוננו של האדם שלית לו מגרמה כלום - זה גופא שליומיותו שהרי פונה לשלימות האלוקית שהשלימות תבוא ממנו דווקא, וזה יופיו וטובו של עולם הזה שדווקא מעמיד את החסרון שמקיף את כל המציאות, ועבודת האדם היא שחיי השעה החסרים יפנו לחיי עולם, כלומר שמצד היותם חיי שעה המוגבלים והחסרים כך הם אווזים את יקרות החיי עולם הנצחי וכך עולה ש'היום לעשותם' מעמיד את החיי עולם כשלימות, וכך מכילים את השלימות האלוקית דווקא בעולם שנברא בהכנה המצטרפת לקניין זה וכמו"ש, והיא ההכנה למתן תורה שהאדם מעמיד את כל סדרי הפעולה שלו להיות ראוי לקבל פני שכינה ולהכיל את ה"אני קרבת אלוקים לי טוב" (תהילים עג כח) 'וכל זולת זה שיחשבוהו בנ"א לטוב אינו אלא הבל ושוא נתעה' (מס"ש פ"א) וכך נעמד מערכת ההשתלמות כשהאדם מבין שלא משתלם בעצמו, אלא רק במה שדבק ושייך לשלימות הבורא, וזה שלימות הדביקות שנאמר עליה "ואתם הדבקים בה' אלוקים חיים כולכם היום" (שמות ד' ג' ונאמר שם לפני תיאור מתן תורה), ולפ"ז נבין הבחנה עמוקה בקלקול תלמידי ר"ע שהעמידו את שלימות האדם כמטרה והתורה היתה אמצעי לזה במקום ההבנה שהאדם חסר וערכו ושלימותו יהיה רק עד כמה שיתבטל לעניין התורה וכלפי זה כ"א שיש בו תורה הרי הוא ה"ת של גילוי השלימות וא"כ השייכות שלי לשלימות שהוא רכש יהיה ע"י הכבוד שאני אתן לו, וזהו שסדרי ישראל את העשה טוב של ימי הספירה בדביקות בת"ח שבהם חל התורה והוא הנאמר ג"כ בתחילת תהילים שבתורתו - דיליה - יהגה יומם ולילה (קידושין לב. ע"י"ש) רק עד כמה שהחפץ שלו תמיד הוא לגלות את התורה ה' ודהיינו "בתורת ה' חפצו" כך זוכה לתורה דיליה.

וזה הסכנה בגישה לא נכונה לתורה שאם האדם לא מבין שמציאות המיוחדת שלו שיזכה להעמיד את עניינו של הקב"ה בעולם - הרי שהוא אסון מהלך, שלא מביא את הקישור של המציאות לשלימות הבורא, והגם שיש בזה הפחות והיתר - אבל הגדרת ביקוש השלימות זה כמה שיתגלה השלימות שלו משם אנו יונקים את החיות שלנו וכך מתגלה מציאותינו כשייכת אליו ודבוקים בו.

עבודת הביטחון בעבודת הספירה

ולפ"ז נבין היטב מה ביאור התיקון של 'פסקו מלמות' - ביחד עם הדביקות של ישראל לפנימיות התורה, שהעניין הוא לגלות את העולם כמקום ההתבטאות של שמו של הקב"ה, וזהו "בכל המקום

אשר אזכיר את שמי אבוא אליך וברכתך" שנאמר מיד אחרי מתן תורה, שזה הצלחה והברכה של עבודת העולם הזה, ולפ"ז תהיה הכנתם של בנ"א שבאים לקבל את התורה, וזה מידת הביטחון שעובדים עליה בשבועות שקודם מתן תורה שאנו בטוחים שהמקום הטוב ביותר והאמיתי ביותר יהיה כמה שאנו נהיה שייכים לרצונו של מקום, וזה ההכנה הנפשית של המקבלים לעמוד כמקבלי התורה ברצון שלם.

וזהו שאומרים ב'ובא לציון גואל' - 'ברוך הוא אלוקינו שבראנו לכבודו והבדלנו מן הטועים ונתן לנו תורת אמת' שלפני מתן תורה צריך ללמוד את הסוגיא של 'בראנו לכבוד' ומתוך זה 'נתן לנו תורת אמת' שבאים לראות את נקודת המוצא של ההימצאות כל הקרא בשמי ולכבודי בראתני כו' היינו ששפע הקיום בא מצד שהקב"ה מתוך זה שבא להתגלות, כלומר שאין התורה באה לאחר שאנו נמצאים כדי ללמד איך מתנהגים בעולם, אלא שהתורה חוזרת ללמדנו עיקרא דמילתא מקור המציאות שנועד לגלות את כבודו, ומכאן באים אנו להכנה הנכונה איך סופרים את הימים והחיי שעה לתכליתם.

ולפ"ז מבואר למה כ"כ הרבה פיוטים ושירי תהלה יש סביב רשב"י שרוצים לקיים את התפקיד 'כולני לפטור את כל העולם מן הדין' שבאים להתייחס לרשב"י שהעמיד את הצורה השלימה של החיים - 'נעשה אדם נאמר בעבורך' שנקשרם החיי שעה לחיי עולם וע"י ביקוש זה נעשים שייכים גם אנו לגילוי הזה.

ביאור מציאות הספירה כמבארת את נסיעת החיים לתכלית

וכך מעמידים את החיי שעה ככלים לעניינם הנעלה וכמו שאשה מעמידה את כליה לעניין בניין הבית, והוא שורש החיים - הדביקות המתעלה מעל גבולי החיי שעה, היינו שהחיי שעה זורמים לחיי עולם והוא השעון הפנימי שמעמיד את הטעם הטוב של העולם הזה שהוא נושא כלים לחיי עולם, וד"ז נעשה במעשה הספירה כי ללא הספירה האדם חושב שהוא חי כי הוא חי - וחופץ מזה יש לו מטלות לעשות, וכלשון הזוה"ק (ח"ג קכ"ו) ש'בר נש אזיל בהאי עלמא וסבר דאיהו דיליה' לא כן עניין המספר שמעמיד את החיים שלו כמתקתקים לפעילות מה, ולא לשיטוט אינסופי, ולכן הספירה מעמידה את ההשואה בין החיי שעה לחיי עולם איך החיים ספורים למעבר להבנה "כי גרים ותושבים אתם עמדי" והוא שעניין החיסרון הוא המעלה של הבריאה, שהרי מפנה את הנבראים למקום האמיתי של השלימות שלהם וכך משתייכים לשלימות (ויש בזה עוד הבחנות עמוקות ואכמ"ל), ולפ"ז מבואר המאמר שחמישים שערי בינה נמסרו כולם למשה חסר אחת, ובאמת הוא בעצם ולא במקרה שאין יכולת ביד האדם להשיג את השורש של החמישים שהרי הוא בעצם המציאות של המעבר, דהיינו חלק המשמעות שמגיעה מהקב"ה לכל השערי בינה וזה מעשה הספירה שכולם נספרים ונמדדים לחמישים שרוצים להיות כלתו של הקב"ה, והוא מזל תאומים של סיון שאפשר לבוא לשתי הלחם כנגד קוב"ה ושכנתיה ולראות את ההתאמה והחיבור בין ישראל לקב"ה - מכאן עבודתם של ישראל בבחינת מאכל בהמה של כל הימים הללו של ההכנה בבחינת "בהמות הייתי עימך" (תהילים עג כב) שנמסרים לגמרי לרצונו וכך זוכים לעלות לדרגת אדם שמגלה לנו מסתרי וצפונות העולם ע"י התורה והוא יום חתונתו זה מת"ת.

וכך נזכה להיות מתאימים 'לתאומות' (שיהש"ר פרשה ה) שמתגלה בשבועות, וזו הצורה שעליה ישראל רוצים לזכות שיתגלה השייכות והקשר "לגדול בקרבך קדוש ישראל" האמיתי שמדבר על הקב"ה ואיך שמתוך עלית הכלים של חיי שעה מטפסים לזמן שנאמר בו (ירמיה לא לג) "ולא ילמדו עוד איש את רעהו כו' דעו את ה' כי כולם ידעו אותי למקטנם ועד גדולם" כו' בב"א.